

Achter de schermen

In 'Na de repetitie' van Toneelgroep Amsterdam speelt Gijs Scholten van Aschat (1959) een regisseur die - op de vlucht voor zijn eigen sores - het contact met de werkelijkheid verliest en volledig in de verbeelding van het theater leeft, waar 'niets is, maar alles is alsof'.

Scholten van Aschat vertelt door **Dieter van den Bergh** Regisseurs en jonge, mooie actrices. Het kan een pikante combinatie zijn. Zie filmklassieker *Cloaca*, naar een script van Maria Goos, waarin de ranzige regisseur Maarten (Jaap Spijkers) het aanlegt met de mooie, maar minderjarige actrice Laura (Caro Lenssen), tevens de dochter van niensvermoedende boezemvriend Joep, gespeeld door Gijs Scholten van Aschat. De laatste speelt in het even zinderende als weemoedige tweeluik *Na de repetitie/Persona* nu zelf de regisseur die een relatie krijgt met een van 'zijn' jonge actrices. Naast topacteur Scholten van Aschat (*Pleidooi*, *Oud Geld*, *Toy Story*, *Tirza*) zijn er in het stuk, naar twee filmscenario's van de Zweedse film- en toneelregisseur Ingmar Bergman, rollen weggelegd voor Karina Smulders, Marieke Heebink en Frieda Pittoors.

Hoe zou u het stuk in een paar zinnen duiden?

"We spelen *Na de repetitie/Persona* als tweeluik en als losse voorstellingen. In Breda doen we *Na de repetitie*. Hierin staat Henrik Vogler centraal, een regisseur die volledig in de verbeelding van het theater leeft en de confrontatie met de echte wereld niet aankan. In het repetitielokaal gaat hij een gesprek aan met zijn jonge actrice. Een gesprek over toneel, maar zij daagt hem uit voor het echte leven te kiezen. Ondertussen groeit er iets meer; tja, oude man, jong ambitieus meisje, ze heeft hem nodig, als je begrijpt wat ik bedoel... Ondertussen komt ook de dode moeder van het meisje langs, ook een actrice, met wie Henrik lang geleden een affaire heeft gehad. Ze verschijnt op het podium als een *deus ex machina*, een schim uit het verleden."

Zijn er parallellen te trekken met uw eigen regisseur, Ivo van Hove?
"Zeker. Ook hij is totaal bezeten van zijn vak. Hij geeft veel, maar vraagt ook veel van zijn acteurs. Alleen bevindt Henrik zich aan het einde van zijn loopbaan en is hij over zijn hoogtepunt heen. Dat geldt zeker niet voor Ivo. Maar bijna iedereen die in de kunsten werkt, heeft last van monomanie. Ook ik. Je bent zo bezig met de verbeelding van de werkelijkheid dat je de werkelijkheid dreigt te vergeten. Daar zit een raar soort discrepantie tussen."

Theater is een vlucht, een illusie.
„Tuurlijk. Er zit een heel mooie zin in *Na de repetitie*: 'Niets is, alles is alsof'. We doen net alsof.

Maar óók het publiek. Het licht gaat uit en je laat je onderdompelen in een andere wereld. Theater biedt veiligheid, de echte wereld is veel enger."

Het tweede stuk 'Persona' gaat over een actrice die vastloopt in haar werk. Het lukt haar niet én steractrice én jonge moeder te zijn. Heeft u zelf wel eens overwogen te stoppen?

„Ja... Nee. Nooit serieus. Soms moet de stekker er alleen even helemaal uit, en dan weer erin om je op te laden."

Een paar seizoenen geleden sloot u zich aan bij Toneelgroep Amsterdam. Van freelancer naar acteur met contract. Waarom?

„Ik wilde me verder ontplooiën, en bevind me hier in zeer goed gezelschap. Op toneel valt meer te halen voor mij dan bij televisie of film. Televisie is vaak niet meer dan 'wel aardig', beeldvulling. Je probeert iets te doen waar je écht gelukkig van wordt, dat is voor mij toneel. Ook al is het bij TGA veel spelen, veel teksten leren, oftewel keihard werken."

In 'Persona' wordt gezegd: 'Je moet infantiel zijn om in deze tijd artiest te zijn'.

„Een nogal boude uitspraak natuurlijk, maar ook actueel. Het is niet gemakkelijk om nu artiest te zijn. Wij hebben geluk, omdat we tot de top behoren, maar veel artiesten wordt het niet gemakkelijk gemaakt. Alles wat enigszins naar kunst ruikt, naar het elitaire, dat is verdacht."

Is het elitair wat jullie doen?

„Valt er mee. Het eerste stuk is

enorm laagdrempelig en realistisch, kan zo op tv. Het tweede stuk, waarin de nachtmerries van de hoofdpersonen uit het eerste deel tot leven komen, is cryptischer. Maar door het decor wordt het een enorm spektakel. We beginnen in een kale ziekenhuiskamer, dan wordt het decor letterlijk uitgekapt en zitten we op een rustiek eiland in het wa-

ter, inclusief wind en regen. Zeer vernuftig.”

Jullie spelen veel in het buitenland, met succes. Is het kunstklimaat daar anders?

„In Engeland heerst eenzelfde tendens. Maar niet in bijvoorbeeld Duitsland en Frankrijk. Wij speelden in Parijs, daar kwam de minister van Cultuur op bezoek. Kunst en cultuur zijn

in veel landen meer onderdeel van de samenleving en daar bestaat het idee nog wel dat je door een bloeiend kunstleven ook een socialere en interessantere maatschappij krijgt. Helaas leven we hier nu meer in een Nick & Simon-cultuur.”

■ Karina Smulders en Gijs Scholten van Aschat in scènes van 'Na de repetitie' foto's Jan Versweyveld

Na de repetitie, donderdag 23 mei, om 20,30 uur Chassé Theater Breda. Op 31 mei en 1 en 2 juni Na de repetitie/Persona in het Kaaitheater in Brussel en 8 en 9 juni in DeSingel Antwerpen. www.tga.nl